

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 17. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura toiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 28 Febr. (12 Mart.) 1865.

Dela Congressulu serbescu.

In nr. nostru din urma referiseram si noi dupa „Wanderer“ despre siedinti'a congressului serbescu din 20 Februaru: ca aceea aru fi fostu forte sgomotosa; ca Comissarul regimului generalulu Filipoviciu aru fi propusa, a se tramite o deputatiune spre a invita pre Romani la siedintiele congressului; ca deputatulu Cernojevic s'aru fi opusu cu patima acelei propunerii, eschiamandu, ca nu Serbiu au lipsa de Romani, ci Romani de Serbi, si amenintandu pre acel'a, care aru cuteza sa marga sa invite pre Romani; ca in fine congressulu intregu aru fi aprobatu intre vivate espectoratiunea acest'a, in urm'a carei'a apoi propunerea comissarului reg. aru fi cadutu, cum se dice: cu hohotu. Noi inca atunci ne-amu indoitu despre autenticitatea acestei sciri, carea de se adeveria, era pre calificata a indigna pre totu Romanulu ortodoxu. Acum „Prager Ztg.“ vine a adeveri, ca avuram dreptu a ne indo. Ea dice, ca acea referata a lui „Wanderer“ nu este corecta; caci comissarul c. r. n'a propusu a invita pre Romani la siedintia, ci la capetulu siedintiei, in carea nu se pertracta complanarea cu Romani, ci dotarea clerului, aduse la cunoscenti'a congressului, ca Metropolitu romanu si 11 deputati romani au sositu la Carlovitiu, si propuse, a alege unu numeru egal de deputati din partea Serbiloru, cari apoi ca unu comitetu din partea congressului sa cerce a se impaciu cu Romani pentru impartirea fondurilor si monastirilor. Propunerea acest'a insa nu se priimi din partea adunarei, ci se decise a se lasa in voi'a Romanilor, ori a veni la congressu, ori a face congressulu cererile lor cunoscute in scrisu. Despre vre-o iritare sgomotosa in siedintia n'a fostu vorba. (Dar sapta? Red.)

Atat'a ne spune „Prager Ztg.“ A decide aici, care din cele doue modalitati, propuse de congressu, este cea mai buna si mai acceptabila, nu e lucru greu: adica nici un'a nici alt'a. Deca voru merge Romani in congressu, ei suntu o mica minoritate fatia cu congressulu intregu, si suntu unu elementu eterogenu, care in congressulu serbescu n'aru mai ave locu si votu; ear deca aru da cererile sele in scrisu, atunci devinu fatia cu congressulu serbescu intr'o positiune de suplicanti fatia cu cei ce au puterea in mana. Nici un'a nici alt'a din aceste doue positiuni nu se pote uni cu demnitatea bisericeii romane, carea astadi de jure si de facto este coordinata cu cea serbesca si numai amesuratu acestei positiuni pote comunica cu congressulu serbescu. Calea cea mai buna, pentruc a cea mai legala, firesce aru fi aceea, ca sa se dee si Romanilor din Transsilvani'a si Ungari'a (cu Banatulu) ocaziune de a tine unu sinodu, ca din sinodulu acest'a sa se alega unu comitetu, ear din partea congressului serbescu altu comitetu, cari apoi amendoue la olalta sa consulte asupr'a desfacerei in cele materiale, intr'unu locu internatiunalu, precum d. e. in Timisiu'a. Impregiurările insa inca au drepturile lor, si asiá Romani gr. or. punu tota speranti'a lor in manile barbatilor lor de incedere, dela cari ascepta cu totu dreptulu, ca voru aduce acesta cauza multu momentosa la o solutiune multiamitoare pentru ambe partile, cu atat'a mai vertosu, caci mai pe susu de ambe partidele sta unu regimu tare, dreptu si nepartinitoriu. —

Dupa corespundinti'a generala, in siedinti'a congressului din 4 Martiu c. n. se hotari la propunerea Patriarchului, a se portá unu diuarius mai pe largu, caci gazetele aducu sciri neesacte. — Organizarea parochieloru urmaza a se desbate; punctele mai de frunte suntu cele urmatoare: Presiedintele parochiei se alege. Alegerea pote cade si asupr'a parochului. La ocuparea oficieloru diaconale, capelanale si parochiale comun'a bisericesca deca doue parti din trei se unescu in privinti'a alegerei, are dreptulu presentatiunei. La casulu contrariu consistoriulu denumesce pre unulu din doi seu trei, cari au voturile cele mai multe. —

Reintorcendu-ne acum la siedintiele de mai nainte, refferimu pentru completare urmatoarele:

In siedinti'a din 10 Februaru se desbatu intre altele si cestiunea, deca preotiloru sa li se dea sessiuni de pamentu ori anumite catimi in bani gai'a? Cei mai multi vorbitori, si in fine congressulu insusi se declara pentru modalitatea d'antaiu; mai cu sema din acele cause, care le-amu desfasuratu si noi in numerulu precedentu.

In siedinti'a din 11 Februaru se pertracta asupr'a functiunilor preotiesci, ce vinu a se plati, precum si asupr'a acelor'a ce nu vinu a se plati, pentru cari preotulu nu are sa pretinda nimic.

In siedinti'a din 15 Februaru se continua desbaterea asupr'a normei taxelor pentru functiunile cu plata.

In siedinti'a din 16 Februaru se statorira clasele de lefi in cari sa intre preotii, precum si rescumperarea stolei prin bani. Obiectulu se continua in siedinti'a din 17 Februaru, in carea sinodulu se provoca (din partea cui? Red.) a motiva proiectulu seu de mai nainte privitoriu la organizarea consistorieloru metropolitane si eparchiale, precum si a elabora o norma pentru esamene de concursu din partea clerulu.

In siedinti'a din 2 (?) Martiu, dupa o desbatere mai indelungata s'au statoritu dupacum espuseram pe scurtu in numerulu din urma, lefile parochiloru si capelaniloru dupa 6 classe cu cate 1000, 800, 700, 600, 500 si 400 f. In aceste classe se insirara parochii dupa nume. In dieces'a Carlstatului, presupunendu-se unu numeru mai mare de suflete, s'au fixatu lefile parochiloru cu cate 700, 500 si 400 f., ear ale Protopopiloru cu cate 900 f.; Protopopii in celelalte diecese mai priimescu cate 3% a veniturilor totale ale parochiloru din tinuturile lor, (asiá d. e. intr'unu Protopopiatu de 20 parochii cu lefi de cate 600 f. din venitululu totalu de 12,000 f. aru mai priimi Protopopulu 360 f.) ca adausu de functiune, si cate unu capelanu ad personam. In siedinti'a din 1 Martiu se adresa Patriarchului si Episcopiloru o interpelatiune, ca ce dreptu voru a da congressulu in cestiunea monastirilor? Caus'a organizarei insusi si injosu se continua.

Protocolu,

ce s'a luat in siedinti'a comitetului Asociatiunei transsilvane romane tinuta in 7 Martiu a. c. sub presidiulu Illustriatei Sale domnului Consiliaru P. Manu; fiindu de fatia dintre membrii comitetului: DD. Cons. Iacubu Bolog'a si Dr. P. Vasiciu, d. advocatu Dr. I. Nemesiu; dintre membrii suplenti Cons. Pav. Dunc'a, D. Contr. Gabriilu Vaid'a; professorii: Zach. Boiu, Ioanne Popescu si Nic. Cristea; apoi Secretariulu II. I. V. Rusu si cassierulu Asociatiunei D. Constantinu Stezaru.

In asta siedintia s'au pertractatu urmatoarele obiecte:

§ 17. Domnulu presiedinte presentéza conspectulu despre starea cassei Asociatiunei pre tempulu acestei siedintie; din care se vede, ca cass'a Asociatiunei dupa subtragerea erogatoru de pana acum are in proprietatea sea sum'a de 21,328 f. 92 xr. v. a. — Se ia spre sciintia.

§ 18. Secretariulu II. cetesce actulu despre predarea cassei Asociatiunei la substitutulu controloru Ioanne Popescu, conformu decisiunei comitetului, aduse in siedinti'a din 7 Februaru a. c. § 13. — Se ia spre sciintia.

§ 19. Secretariulu II. aduce la cunoscenti'a comitetului Asociatiunei, cum ca presidiulu Asociatiunei, in urm'a unui emisu alu Inaltului Guberniu regiu de dto 24 Octobre nr. 29838 1864, fu provocatu pre calea Inclitului Magistratu din Sabiu sub dto 8 Februaru a. c. nr. 38, ca celu multu pana in 28 Februaru a. c., sa dee unu conspectu despre starea si averea Asociatiunei pre anulu trecut.

Spre acestu scopu, la dorinti'a domnului cassieru, aflandu-se de bine a se tine o conferintia, dintre membrii comitetului, carii s'au potutu aduna, — s'a nascutu intrebarea, ca care anu sa se defiga de basa la facerea cerutulu conspectu? luá-se-va de basa, anulu administrativu alu Asociatiunei, adeca: dela o adunare pana la alt'a? seu anulu solaru? In urma, dupa o desba-

toare mai lunga, in conclusulu adunării generale ținute la Blasiu in 7—8 Septembrie 1863 p. 21, se statorî, că: cerutul con- spectu despre starea și activitatea Asociațiunei, sa se faca pre bas'a anului administrativu 186³/₄; adeca: computandu-se dela o adunare generala pâna la alt'a, pentruca pre acêsta basa se dau și computurile anuali ale cassei Asociațiunei.

Acêsta procedura urmata din partea presidiului Asocia- țiunei, in urm'a conclusului conferinței numite, adusu in con- sunantia cu conclusulu adunării generale ținute la Blasiu in 1863 p. 21, se aprobă și se ia spre sciintia din partea co- mitetului; eara protocolulu numitei șiedintie are a se petrece in registrulu actelor Asociațiunei.

§ 20. D. Archivariu și bibliotecariu alu Asociațiunei V. Romanu prin hart'a sea de dto 7 Martiu a. c., si-da di- missiunea din postulu de archivariu și bibliotecariu alu Asso- ciat'iunei, aducendu inainte motivele, ca D-Sea neavendu lo- cuinti'a in Sabiiu la resiedinti'a Asociațiunei, și fiindu și o- cupatu cu alte ocupatiuni, dela care-i depinde subsistinti'a, acêste impregiurări lu impiedeca a poté corespunde deplinu cerintieloru postulu de archivariu și bibliotecariu, ce l'a por- tatu; se roga deci a se substitui prin altu individu cu locuinti'a in Sabiiu, că asiá afacerile Asociațiunei sa nu sufere scadere in asta privintia.

Conclusu. Comitету Asociațiunei de și recunósce te- meiurile aduse de numitul D. bibliotecariu și archivariu alu Asociațiunei, totusi in sensulu §§-loru 11 și 23 din Statu- tele Assoc., cum și in legaminte cu unu conclusu alu seu din 7 Iuniu a. tr. § 32, nu se afla indemnatu a poté priimi di- missiunea d-lui archivariu și bibliotecariu, nici ca se simte competente in asta privintia, cu atátu mai vertosu, cu câtu ca aici nu subverséza acelu casu urginte, care a subversatu in privinti'a fostulu controloru alu Asociațiunei, carele fiindu dispusu cu activitatea de aici in Temisiór'a, a fostu de neape- rata necesitate, pâna la dispusetiunea facuta din partea adu- nării generale, carea una' e competentă in astu respectu, a lu substitui prin unu altu individu; — deci respectivulu domnu, că alesu de adunarea generala a Asociațiunei, se indruméza a se adresá cu rogarea in privinti'a dimisiunei sale, iarási la aceeasi adunare, respective la adunarea generala viitoare, pâna atunci insa in interesulu comunu alu Asociațiunei, e postitu a funcționá și mai departe in postulu de archivariu și bibliotecariu alu Asociațiunei și a satisface provocárei urmate din șiedinti'a comitetului Asociațiunei ținuta in 6 Decembre 1864. § 78.

§ 21. Aducendu-se inainte cestiunea elaborării proiec- tulu de programu pentru adunarea generala viitoare, care se va ținé la Abrudu in 15 Augustu c. n. a. c., comitetulu decide, că:

D. membru alu comitetului Dr. P. Vasiciu se fia postitu a elaborá acelu proiectu de programu pâna la șiedinti'a lunaria a Comitetului, care se va ținé in lun'a lui Maiu a. c. și atunci a-lu propune Comitetului spre pertractare.

§. 22. In urma, secretariulu II. reportéza despre sum- mele mai incurse la fondulu Asociațiunei dela șiedinti'a din urma a Comitetului pâna la șiedinti'a presenta, și anume:

a) Dela d. prefectu domiale Gregoriu Mezei tax'a rest. pre an. 186²/₃ și tax'a de membru ordinaru pre a. c. 186⁴/₅ 10 f. v. a.

b) Deadreptulu la cass'a Asociațiunei au incursu parte cá taxe, parte cá oferte, cum și pentru trei esemplaria din ac- tele adunării generale IV. cu totulu summ'a de 25 f. v. a.

c) Prin d. Protopopu și colectore in Sabiiu, Ioanne Hanni'a cá taxe de membrii ordinaru s'au tramisu 10 f. Se i-a spre sciintia.

Cu acêste șiedinti'a s'a incheiatu.

Sabiiu in 7 Martiu 1865.

P. Manu m. p.

I. V. Russu m. p.

Secretaru II.

Cestiunea croato-magiara.

Deschiderea dietelor din Ungari'a și Croati'a credemu ca se apropia. Lumea noastră politica ascépta cu incordare realisarea acestor'a, cá sa se póta odata convinge, cum amu díce, pipaitu de directiunea ce voru luá representatiunile aceste. Intr'aceea ómenii nu se multiamescu cu atát'a, ci emitu in publi- citate pareri deosebite, cu cari cugeta a ajutá opiniunea publica și prin acést'a o mai lesne indreptare a sortiei popóreloru respective. Amu amintitu cu alta ocașiune de opiniuni fede- ralistiche și le-amu pusu in ochii publiculu nostru. Astadi suntemu in privinti'a acést'a mai bogati cu unu programu, ce se referesce in sa numai la Croati și respective și la Magiari și care dupa aparerea sea in diuariulu „Politik“ din Prag'a face rotund'a prin diuaristica.

Programulu acést'a cuprinde optu colonne și are interesu cu atátu mai mare, cu câtu sa fia luat parte la redigerea lui,

intre altii, dóue persóne de insemnatate mare politica, adeca cancelariulu de curte alu Croati'e, Mazuranic și renumitul ma- giaru, Franciscu Deák. Cesti din urma in sa au desavuatu scirea acést'a.

Ori cum aru fi, esistinti'a programulu nu se demintiesce și asiá interessulu lui pre lángra desavuarea amintita nu su- fere nimic'a. Elu e cu atát'a mai interesantu, cu câtu tendin- ti'a lui se vede ca țintesce dupa parerea nóstra chiaru pre- ste competintia, pentruca in premisele lui ne strapune in tempii candu semilun'a erá amenintiatóre pentru tierile nóstre și cele nóue invecinate spre orientu; programulu se intereséza de libertatea și civilisatiunea popóreloru din orientu. Ungari'a dar impreuna cu Croati'a se castige spre propagarea principiiloru amintite, popórele romano-sla- vice dela Dunare, căci altmintrea Ungari'a e din afara ame- nintiată. Spre acestu scopu e de lipsa uniunea tieriloru a- cestor'a pâna la unu gradu, asiá incátu independinti'a loru sa remâna nevatemata. Uniunea acést'a are óresicare asemenare cu cea din programulu federalisticu.

Punctele, in care se póte cuprinde esenti'a programulu, aru fi urmatórele:

1. Teritoriulu. Regatulu triunitu dimpreuna cu con- finiile militare, Fiume și districtu, sa remâna intre marginile de acum, incorporandu se aci și regatulu Dalmati'a. In privinti'a Murei, diet'a Ungariei sa deslege cestiunea intr'acolo, ca sa o predea Croati'e.

2. Numele, titululu, emblem'a și colorile. In tóte documentele și legile publice sa se numésca regatulu triunitu, regatu sociu (regnum socium.) Cuventulu partes ad- nexæ sa se stérge. Emblem'a remâne cea de pâna acumu, pre- cum și colorile natunale: albu, rosiiu și albastru.

3. Coronarea regelui. Regele Ungariei se in- coronéza și pentru Croati'a, Slavoni'a și Dalmati'a și se obliga la sustinerea autonomiei și integritátei regatulu triunitu, pre- cum și la sustinerea libertátei constitutiunale.

4. Legislatiunea. In anumite cestiuni atingátóre de cestiunile supreme de statu, regatulu triunitu va legiferá intr'o dieta comuna cu diet'a a Ungariei. Cestiuni de aceste suntu: cele ce privescu constitutiunea și pre Domnitoriu; cestiuni esterne, cari se referescu la tierile coróniei, la ale imperiului intregu și la tieri straine; cestiuni militare, precum recrutare etc.; finantiale: votarea dárei, vameloru, post'a, tele- grafulu, linii de comunicatiune etc., in fine cestiuni de dreptu penale și privatu.

5. Representanti'a. Regatulu triunitu va fi repre- sentatu la diet'a Ungariei „in concreto“ dupa usulu de pâna acum de 6 membri, prevediuti cu instructiuni. Acesti'a voru fi indreptatiti a votá numai in cestiuni comune.

6. Administratiunea. Déca va remané cance- lari'a aulica unгурésca in fiintia, atunci cancelari'a croata se va contopi cu acea; ear déca se va formá ministeriu responsa- bilu unгурescu, atunci pentru Croati'a se va formá unu con- siliu, in a cărui capu va fi banulu, care va fi totodata membru alu ministeriului și pre lángra care se va mai denumi unu mi- nistru croatu fára portfoliu.

7. Justiti'a. In Agram va funcționá tabl'a banala; curtea de cassatiune va fi in Pest'a, unde va sustá unu se- natu deosebitu pentru cauzele croate.

8. Limb'a oficiala. Se pronuncia in principiu, ca limb'a croata este intre limbile pertractárilor regatulu triunitu; iara deputatii ce se voru tramite la Pest'a voru fi impoterni- citi a se folosi dupa impregiurári de limb'a magiara séu cea croata. Redactiunea legiloru va fi in limb'a magiara și croatá chiaru și in cestiuni cari privescu regatulu triunitu.

In fine legaturile, ce se voru face pe bazele dreptulu de statu, fára de invoirea regatulu triunitu nu se voru poté schimbá.

Drumul de feru transilvanu.

Au trecutu dejá vre-o cate-va septemáni, de candu nu se mai aude nimic'a dela comitetulu casei ablegatiloru, care s'au fostu constituitu pentru cestiunea drumulu de feru transsil- vanu. Comitetulu au fostu intreruptu in midiloculu lucráriloru sele prin propunerea lui Skene, care suna intr'acolo, cá tóte liniile cele nóue, mai bine sa le cladésca statulu pe spesele sele, decátu cá sa aplicideze subventiuni intreprindiatoriloru, pentruca comitetulu voiá sa auda și opiniunea ministrulu de finantie. Dlu de Plener póte sa fia, ceea ce concedemu și noi, ocupatu cu trebile sele oficióse, dara dór va poté sa-si re- serve și ceva tempu de a multiami curiositatea comitetulu. Studii mari nu-i voru mai fi dlui ministru de lipsa, pentru cá sa póta respunde lu intrebarea ce i s'au pusu in privinti'a a- acést'a, și aru fi acumu cá sa aduca acea mica jertfa, de a fi de fatia la o șiedintia scurta a comitetulu, căci altmintrea se póte

intemplă, că sa tréca și sesiunea presenta a senatului imperialu completu, fără de a se decide definitiv și constituționalmente proiectulu privitoru la drumulu de feru transsilvanu. Dar déca cumva comitetulu, ceea ce noi nu admitemu, aru folosi propunerea lui Skene că stratagem'a parlamentara, pentru delaturarea proiectului, atunci aru fi datoriu insusi ministeriului a aduce pertractarea iara în cursulu seu.

Intr'aceea aici au esitu unu memoriu adresatu senatului imperialu sub titul'a: „Adeverulu in cestiunea drumului de feru transsilvanu“, care eruéza cestiunea cu temeiu. In ace-l'a se vede cu deosebire, ca ceea ce se dice acolo despre caracterulu drumului de feru din Transsilvani'a, e de interessu generalu: „Vocile toturoru, celoru ce nu suntu orbiti de prejudetie locale se unescu intr'aceea, ca realizarea uuui drumu de feru in Tranni'a este de a se privi cá o parte a drumului de feru la marea négra.“

„De-si isvórele cele bogate ale Tranniei, precum esplotarea mineloru de aur, argintu, mercuriu, arama, feru și plumbu, lângă care se mai adăugu materiile immense de arsu, lemne și carbuni, immensele straturi de sare, in fine unu numeru mare de cetăti cu industria—suntu in stare de a garantá cu tempu unui drumu de feru ocupatiune destula, totusi unu drumu de feru, care sa se termine in Tranni'a n'aru corespunde, nici lipseloru tieriei, nici n'aru garantá in vre-o câtiva ani, întreprinderi procente sigure. Numai déca va duce drumulu de feru civilizatiunea apusului la litoralele mării negre, continuandu-se lini'a preste marginile Tranniei și va taiá in dóua Romani'a cea binecuvantata, mijlocindu legatur'a între Orientu și Europ'a, numai atunci va ajunge drumulu de feru transsilvanu la inaltimea problemei seale universale: de a legá Trapezuntulu și Constantinopolea prin lini'a cea mai scurta și a face cu potintia importulu și esportulu din și in Turci'a, Persi'a, Egiptu și Ostindi'a; numai atunci se va deschide inainte de tóte Transsilvaniei și apoi și celoralalte tieri, tesaurulu civilizatiunei, pelánga procente bogate dupa capitalele de întreprindere.“

„Politic'a, care diceá, ca atárna multu dela impregiurarea, cá Transsilvani'a dintrodada sa capete unu rociu cátu se póte de estinsu,— și carea aru fi de parerea, ca sa nu pérda tíer'a unu plus de linii de feru, nu vede, ca de óre ce acum se potu scóte spesele cladirei numai cu greu, chiaru pentru lini'a cea mai scurta: se afla in periculu, cerendu pré multu sa— sa nu capete nimic'a. Judecandu dreptu decursulu eruiriloru in cestiunea drumului de feru transsilvanu dela 1856 încóce, vomu cunósce lesne caus'a, din care au purcesu nechiaritatea opiniiloru in privinti'a acést'a. Si acést'a au venit de acolo, ca in adinsu séu din intemplantare s'au confundatu lini'a principala cu cele laterale.“

Prin formularea problemei, care au esitu din tóte aceste, s'au strapusu ori ce cladire de linii in o departare necalculabila. Déca inca in 1856 s'aru fi incungiuratu mestecarea acést'a de idei precum și nisuiel'a de a vedé indata realizatu totu, ce se poté in sa realizá cu incetulu și cu darabulu: atunci drumulu de feru era asigurat Tranniei, de atunci și n'aru fi precum lu vedemu adi inca, numai unu pium desielerium. Deci déca numai o linia austro-levantina corespunde cerintieloru statului, Transsilvaniei și comercinlai universalu, și numai o atare garantéza procentele capitalului de întreprindere, asiá numai acést'a póte fi privita de linia principala și pentru Tranni'a, tóte celelalte in sa cá laterale. „Neue Fr. Presse.“

Sabiiu in 25 Februaru. Astadi dupa amédi la 2 óre se immormentá in satulu invecinatu Poplaco'a d. Ioann Marcu, candidatu de preotia, juristu la academi'a c. r. de aici și ingrijitoriu interimalu alu tipografiei archidiececane, care in cea mai frumósá etate de 24 ani dupa o bóla indelungata și dorerósá de unu anu, ducendu-se cu dóue septemáni nainte din Sabiiu, adormi in cas'a sea parintésca Marti in 23 Februaru ale acestui anu (tocmai in díu'a, in carea acum unu anu se immormentá professorulu nostru de cantári Ioann Dragomiru) pe la 10 óre diminéti'a. Tempulu celu reu și drumulu celu cu totulu neoportunu nu concesera, a merge la immormentarea lui multínea amiciloru și colegiloru reposatului din Sabiiu; cu tóte acestea institutulu archidiececanu se representase prin 2 professori și o parte a corului clericalu, asffelu încátu ingropaciunea, seversíta de 4 preoti, a decursu in modu distinctu. Biserica și natiunea perde in adormitul unu june cu talente frumóse, cu zelu neobositu cátra perfectiunare, cu devotamentu caldu cátra amendóue și cu moralitate nepetata, plinu de sperantia in venitoriu; ear famili'a lui cea simpla tierenésca perde celu mai nobilu surcelu alu seu, bucuri'a și toiagulu betranetieloru parintiloru, mangaierea și ón óre a fratíniloru. Domnedieu sa odichnésca sufletulu lui celu curatu in sinurile fericirei; noi i dicemu din tóta inim'a: Fia-i tierán'a usióra și amintirea buna!

Audimu lucrurineaudite; audimu din díuarie straine, ca in unele párti ale tierereinóstre e fómete in tóta form'a. „Kol. Közl.“ ne spune, ca din lips'a mijlóceloru de trainu, „Secuii emigréza din tíera, iar Romániu moru de bóla (din cucuruzulu celu putredu), pe carea medicii o numescu: tiphus de fóme.“ In comitatulu Clusului și pe Campia sa domnésca fómetea crâncenu. Medicii constata, ca din caus'a acestei fómete s'au nascutu bóla lipiciósa, ce o amu numitu mai susu.

Ajutoriu pentru fiintiele aceste in miseria pâna acum nu s'au facutu mai nimic'a, și ce s'au facutu e prea pucinu, e o picatura de apa in o mare intréga de miseria și necasu. Cu tóte ca ajutoriu s'aru poté face acestoru nenorociti, dá fiindu bucatele, in tóte piatiile Transsilvaniei, fórte estine.

Religiunea crestinesca ne impune acést'a detoria, dar noi mai avemu și detoria cá natiune. Sa nu trecemu dar cu vederea impregiurarea acést'a cu atátu mai vertosu, cu cátu audimu, ca acei cari cadu victime lipsei, suntu de natiunalitatea nóstra. Si déca este adeveru; ca moru de fóme, óre nu voru blastemá multi dintrensii cu buzele murinde pe acei frati ai lor, cari i-aru poté ajutá, dar numai din nepasare nu ajuta. Amendóue detoriile de mai susu provóca dar imperiosu pre totu Románulu și crestinulu la alinarea miseriei, carea audimu ca s'au latítu preste frati nostri. In atari ocasiuni se cunósce, déca este simtiu comunu intr'o natiune și déca este ea in adeveru natiune ori numai conglomeratu!

Deplângemu și impregiurarea, ca din acele párti nu ne vine nici o scire deadreptulu, nu vedemu din partea cui'va vre-o provocare, vre-o adresa cátra comitetulu Asociatiunei, séu nu este nici unu barbatu in pártile acelea, care barem intr'atát'a sa se scia servi de condeiu?

Apelámu la simtiulu întregei natiuni, care dorimu sa se manifesteze prin interessulu ce-lu vomu scí aretá cátra frati nostri in lipsa. Provocámu in sa inteliginti'a nóstra din pártile unde domnesce lips'a, a se constitui in comitete și a se pune in eorespondintia cu redactiunile foiloru nóstre, cu cari credemu și sperámu, ca voru corespunde binefacatorii séu deadreptulu séu prin comitetele, ce și le voru formá.

Bucovin'a. Din „Concordia“ aflámu despre edarea unui opu alu D-lui Aronu Pumnulu, din care reproducemu titlulu și precauventarea precum urméza:

Privire repede

preste 267 din proprietátile asiá numite:

Mosiele monastiresci,

din cari s'au formatu maretulu,

FUNDU RELIGIUNARU,

facuta dupa adeverintie autentice, séu urice. Inchinata a toturoru Romániloru din tóte provinciile locuite de densii, cu scopu, cá sa se insufe cu totii de spiritulu strabuniloru nostri și sa-si deie nevointi'a a-i imitá și a-i întrece in maretiele loru faptuintie. Interessulu, ce portámu toi Romániu pentru acestu fondu maretiu, pretinde cá sa publicámu acestu opu dimpreuna cu frumós'a precauventare, facendu óre care-va prescurtare numai intr'une puncte, ce nu se tínu strinsu de obiectu.

Precauventare.

Esti monuminte sacre! din întunerecu la lumina; predicati lumin'a, adeverulu, dreptatea și inviarea, și prin aceea ne insuflati și nóue spiritulu și zelulu intemeiatoriloru vostri, cá asiá sa facemu și noi pentru urmasii nostri aceea, ce au facutu acei'a pentru noi!

Asta privire preste mosiele Fundului religiuinaru din Bucovin'a, se da publicului in mána, mai antaiu pentru insemnatatea cea mare a obiectului, ce se cuprinde in-trens'a; cáci ce lucru póte sa aiba pentru noi interesu mai mare, decâtu proprietátile acelea, din cari se sustine tóta biseric'a nóstra, totu clerulu, și toti diregatorii bisericesci, dela capulu bisericiei și pâna la celu mai de pre urma scriitoriu, și serbitoriu alu bisericiei; din carele este inzestrata și se sustine o mare parte de scóle și de asiediaminte de cultura, (precum: Institutulu teologicu din Cernauti, la Gimnasiulu plenariu din Cernauti doi professori de limb'a romána, și doi catecheti; Seminarulu din Cernauti; Gimnasiulu plenariu din Suciav'a; scól'a normala și preparandiala natiunala din Cernauti, scól'a reala plenaria natiunala din Cernauti; scól'a de dascalitie din Cernauti; unu catechetu la scól'a de fete din Cernauti, scól'a normala natiunala din Siretu; catechetulu dela scól'a normala din Suciav'a; 55 de invetiatori triviali; ajutórie la 72 de scóle triviale; infintiarea de scóle triviale, pe unde nu suntu inca, nici se afla mijlóce spre infintiarea lor; pensiuni la mai multi professori triviali și la veduve de ale lor, s. a.) Eaca dara, ca tóta víeti'a nóstra religiósa, morale, spirituale, natiunale, sciintiele se sustine din acele proprietáti; eaca, ca tóta desvoltarea și cultivarea nóstra religiósa, natiunala, spirituala, sociala, se ajuta și se naintéza numai prin „Fondulu Religiuinariu“, formatu din proprietátile insemnate in asta car-

ticica: deci cine aru poté fi cu inim'a atátu de impetrata, si atátu de nepasatoriu pentru fiint'a sea si pentru desvoltarea si nobilarea acelei'a, care sa nu dorésca ferbinte din adenculu sufletului seu, cá sa cunósca mai deaprópe acestu isvoru necesaveru alu fericirei sale, acestu sustítoriu si innaintatoriu alu vietiei sele religioése, morale, natiunale, alu fericirei sele celei adeverate, ba chiaru alu esistintei sele? cá asiá cunoscendu-lu, sa-lu scie si aperá de intemplári neprevedite, stricacióse, sa scie a-lu si immulti, si folosi dupa cuviintia pururea!

Mai departe se publica asta privira cu acelu scopu, cá prin aceste inceputuri crude si nedeplinite in tóta privint'a, sa se dee ocaziune binevenita, si dorita la barbatii cei ce au cunoscintie mai latite, mai amerunte si mai acurate despre acestu obiectu atátu de insemnatoriu si cumpanitoriu, si suntu prevediuti si cu mijlóce de ajunsu spre capatarea si publicarea uriceloru atingátore de proprietátile fondului, cá ei sa indeplinésca tóte scaderile, ce se voru fi aflándu in asta cárticica, si asiá apoi cunoscintia acurata, deplina si lamurita despre tóte mosiele monastiresei, din care s'au formatu **FUNDULU RELIGIUNARU**, si despre nemoritorii barbati: (Principi, Episcopi, Calugari si proprietari mireni), carii au daruitu acele mosie, sa o verse in cunoscintia sufletului nostru alu tuturor credinciosiloru fii ai bisericei nóstre, si prin aceea sa ne faca, si sa ne indemne si pre noi, cá nu numai sa ne arátamu pururea cea mai religioasa multiamire cátra acei binefacatori ai nostri, dar totodata sa rogámu cu umilintia indurarea domnedieésca, cá sa reverse si in inimele nóstre ale tuturor'a evlavíia, spiritulu si zelulu celu sántu alu binefacatoriloru acelor'a préfericiti, cá asiá sa facemu si noi daruri si fonduri pentru urmasii nostri, eara nu sa traimu numai de a gat'a din cele ce au fundatu si au intemeiatu pentru noi fericiti si pururea pomeniti si nemuritorii nostri strabuni naintasi!

Pentruca sciutu este, ca: „totu ce avemu si totu ce facemu in asta vietia pamenténa: piere si se nimicesee, cá cum n'aru fi mai fostu: si numai fapt'a cea buna ne remáne de pomenire binecuventata dupa mormentu!“

„Nu ve adunareti comóra pe pamentu, dice s. Scriptura, unde vi-o manánca moliele si rugin'a, unde vi-o sépa furii, si vi-o rapescu; ci ve adunati comóra in ceriu (adeca: faceti fundatiuni pentru biserice, pentru scóle, pentru academia de drepturi, fára de carea sunteti periti, si nu ve mai poteti aperá de apunerea totala! pentru studintii cei cu talente, dar fára mijlóce, pentru Reuniunile si Asociatiunile cele ce se infintieza spre innaintarea culturai religioése, morale, natiunale, scientiale, spre fericirea vóstra, si spre marirea lui Domnedieu prin faptele vóstre! cáci numai atunci comóra vóstra nu vi o manánca mai multu nici moliele, nici rugin'a, numai atunci nu vi-o mai potu nici sapá nici rapí furii!“

„Celu ce are urechi de auditu: sa audia si sa intieléga; si cine are sufletu in sine, si inima de simtitu, sa simtia si sa lucredie!“

„Eara tu Domnedieule alu relegiunei, alu moralitátii, alu culturai, si alu fericirei fiintieloru tale, — Tu parintele luminiloru! revarsa-ti binecuventarea ta cea cerésca asupr'a acestui inceputu, ce s'a facutu! Asiá sa fia!“

Cernautiu 6/18 Ianuaru, 1865.

Varietáti si noutáti de di.

— Cum inaintéza causa nóstra scolara! Dintr'o epistola privata, ce o priimim din comitatulu Biharei, estragemu urmatoriulu pasagiu: „Te vei interesá a sci cum stámu cu scólele pururali, nu potu sa-ti dau unu conspectu generalu din lips'a dateloru, me restringu numai la unu casu, care mare parte e analogu cu celelalte, anume: P. O. D. Petru S a b o protopopulu Mediadului si inspect. distr. de scóle, de la 1861 pána acum'a a alergatu in siepte renduri parte cu relatuni parte cu cereri pre la oficiolatele politice pentru delaturarea pedeceloru ce stau in calea invetiamentului pururalu, dar tóte aceste nu avura nici unu resultatu. Spre mare dorere trebuie inca sa mai adaugu, ca de-si din numitulu anu pána acu, deregatorii politici se schimbara adese, totusi maiortatea loru absoluta fu romána, si si astadi suntu Románi cei ce se facu vinovati de atát'a nepasare. Perirea t'a din tine Israile! Numitulu d-nu protopopu s'a intorsu acu cátra ven. ordinariatu de Aradu, cerendu, cá acest'a sa mijlocésca pe calea Locutientintei vindecarea acestoru rele...“

Prospectu politicu.

Jurnalistic'a européna, lipsindu-i alte materie mai urgenti, se ocupa fórté multu cu scrierea lui Napoleonu. E lucru préfirescu, ca dejudecarea eii cea mai nefavoritóre si mai franca o facu preste totu unele din foile engleze, cari spunu verde pe fatia, ca scrierea acést'a nu este decátu o glorificare a despotismului. — Franci'a au incheiatu unu tractatu comercialu cu cetátile libere, germane Hamburg, Lübeck si Bremen.

Redactoru respundiatoriu **Zacharia Boiu.**

Ministrulu de invetiamentu Duruy starniesce cu totdeainsulu pentru introducerea invetiamentului obligatoriu in imperiulu francesu; precum se vede in sa maiortatea in camera va fi incontr'a lui, pentru care eventualitate densulu e si gat'a a dimissioná.

Imperatulu a priimitu dm mánile ambasadorului italianu Nigra diplom'a de membru alu academiei milanese pentru economi'a natiunala si sciintiele politice.

Bugetulu regatului Italiei arata cifr'a venituriloru cu 669,438,563 lire, spesele cu 886,639,302 lire, v. s. d. deficitu de 216 mill. lire. Precum se vede, nu suntu finantiele Austriei cele mai rele din Europ'a!

Sórtea Poloniloru emigrati si imprasciati, cá órecandu Evreii, prin tóte tierile Europei, este fórté trista. In cele mai multe tieri regimutu ori li-a trasu totu ajutoriulu ori nu li-a datu ajutoriu de locu; numai Englesii s'au aretatu mai generosi hotarindu intr'o adunare mare de poporu in Londr'a, a emite o proclamatiune cátra toti Polonii espatriati, cá sa tréca la Engliter'a, unde voru aflá lucrú si páne.

Publicarea

summeloru incurse la fondulu Asociatiunei dela siedinti'a comitetului Assoc. tinuta in 7 Fauru pána la siedinti'a din 7 Martiu anulu currentu.

1. D. prefectu dominalu in Cricau Grigoriu Mezei tramite la fondulu Assoc. parte taxa rest. pre an. 186²/₃, parte taxa de m. ord. pre an. 186⁴/₅, summ'a de 10 fl. v. a.

2. Deadreptulu la cass'a Assoc. tranne románe au incursu urmátorele summe:

a) dela unu d. m. ord. taxa rest. pre an. 186³/₄ 5 fl. b) pentru 3 esempl. din actele adunárei gen. IV. dela dd. Const. Stezaru, Ales. Bacu si Dr. Ioanne Nemesiu a 30 xr. v. a. 1 esempl. cu totulu 90 xr. c) prin d. notariu comunalu in Racoviti'a Ioan Macellariu cá ofertu dela dóue comune romane si anume: dela Sabesiulu superioru 10 f., dela Sabesiulu inferioru iarasi 10 f. Summ'a 25 f. 90 cr.

Dela Secretariatulu Asociatiunei tranne románe. Sabiu in 7 Martiu 1865.

Nr. 8—1

Publicatiune.

Dupace loteri'a cea mare de bani VIII., menita spre scopuri de comunu folositóre, deplinita la preinalt'a demandare a Maiestátii Sele c. r. apostolice, a cárei tragere a urmatu in 9 Ianuaru 1864., acum e incheiata pe deplinu, Directiunea venituriloru de loteria nu lipsesce a aduce resultatu acestei loterii la cunoscintia publica.

Unulu din veniturile acelei'a in summa de 243,406 f. 60¹/₂ xr. v. a. fu menitu de Maiestatea Sea c. r. apostolica pe jumetate pentru zidirea unui institutu de smintiti in Tirolu, pentru infintierea unui institutu pentru scutirea arestaneloru femeesci desrobite in Veneti'a si eventualminte dupa marimea acestei jumetáti pentru spitalulu de prunci la S. Ann'a in Vienn'a si pentru spitalulu de prunci Franciscu Iosifu in Prag'a, ear ceealalta jumetate fu menita pentru crearea de stipendie de mána pentru fete serace de oficiari, partide militare si amploiati militari si pentru infintierea de locuri fundatiunale in institutule superióre de crescere si in companiele de scóla.

Acestu resultatu atátu de favoritoriu alu intreprinderii se potú castigá numai prin viu'a sprijinire din partea filantropiceii populatiuni a imperiului si prin buna vointia eii a contribuí spre ajungerea scopuriloru de binefacere intentiunate cu atát'a gratia din partea Maiestátii Sele c. r. apostolice; din care causa Directiunea lottu-lui c. r. se simte indatorata, a esprime prin acést'a in publicu multiamit'a sea pentru acést'a participare cu resultatu bunu.

Dela Directiunea Lottu-lui c. r.,

despartimentulu loteriei statului pentru scopuri de comunu folositóre si de binefacere.

Vienn'a in 22 Februariu 1865.

Fridericu Schrank m. p.

Cons. c. r. alu regimului, antiste alu directiunei.

Nr. 7—3

EDICTU.

Prin care Mari'a F. Mandruti'a legiuit'a sot'a lui Christea Proc'a, ambi din Rasnovu, carea de mai multu tempu a parasitu cu necredintia pre legiuitulu seu barbatu, se provóca, in terminu de unu anu dela datulu presinte, a se infatísia cu atát'a mai sicuru inaintea subscriului Scaunu Protopopescu, cáci la din contra, si fára de ea, se va decide procesulu matrimonialu, asupra-i urdtu, in sensulu SS. Canóne bisericesci.

Dela scaunulu protopopescu greco-orientalu alu Branului. Zernesci in 3 Ianuaru 1865. I. Metianu m. p. Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 27/11 Martiu 1865.

Metalicele 5%	71 88	Actiile de creditu	183 80
Imprumutulu nat. 5%	78 50	Argintulu	110 25
Actiile de banca	300	Galbinulu	5 29.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.